

Folketingets Kommunaludvalg

Dato: 13. September 2010

**Under henvisning til Folketingets Kommunaludvalgs brev af 1. september 2010 følger hermed indenrigs- og sundhedsministerens endelige svar på spørgsmål 220 (KOU alm. del).
Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Hans Kristian Skibby (DF) på udvalgets vegne.**

Departementet

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Tlf. 7226 9000

Fax. 7226 9001

E-mail sum@sum.dk

15. september 2010

Sagsnr.: 1007648

Dok.nr. 303285

KOMOK/SNW

Spørgsmål nr. 220:

"Ministeren bedes oversende sit talepapir til brug for besvarelse af samrådsspørgsmål Y (udviklingsaftalerne med Bornholm, Langeland og Lolland)."

Svar:

Det er det talte ord, der gælder.

Nedenfor følger talepapiret, som har ligget til grund for den mundtlige besvarelse af samrådsspørgsmål Y. Samrådsspørgsmålet bestod af fem delspørgsmål.

Svar på delspørgsmål 1:

[Om kommunerne nu er blevet økonomisk bæredygtige på lige fod med andre kommuner, samt hvilke fokuspunkter ministeren evt. særligt vil lægge vægt på i en fornyelse af aftaler]

(Baggrund for udviklingsaftalerne)

For at besvare dette spørgsmål må der først redegøres for, hvordan disse udviklingsaftaler indgår i den kommunale økonomi med særtilskud og udligningssystem.

Regeringen er optaget af, at kommunerne så vidt muligt er økonomisk bæredygtige, og at alle kommuner er i stand til at løfte de opgaver, som påhviler dem.

Et vigtigt værktøj i den forbindelse er det kommunale tilskuds- og udligningssystem, der har til formål at skabe rimeligt ensartede økonomiske vilkår for kommunerne.

Udligningen blev i forbindelse med den kommunale udligningsreform i 2006 styrket blandt andet gennem et væsentligt øget udligningsniveau, og der blev i øvrigt gennemført en række ændringer, som har til formål netop at tilgodese kommuner i landets yderområder – bl.a. tages højde for de strukturelle problemstillinger, der kan være ved en befolkningsnedgang, bloktilskuddet fordeles efter indbyggertal og udligningsniveauet er øget.

Selv om det ville være ideelt - og der stræbes efter det - er det dog ikke muligt at opfange alle forskelle i kommunernes økonomiske vilkår gennem et generelt udligningssystem.

Det generelle system er derfor også suppleret med et tilskud til særligt vanskeligt stillede kommuner. Sådant et tilskud er dog som udgangspunkt noget ekstraordinært, som kun fordeles for ét år ad gangen og efter ansøgning.

Men for nogle kommuner må det realistisk set vurderes, at disse kommuner vil skulle have tilskud i flere år. Det er kommuner, som er i en særsomt vanskeligt situation, og hvor det derfor også er særligt vigtigt, at både kommunen selv og staten medvirker til at afhjælpe situationen.

Det er baggrunden for, at en del af særtilskudspuljen [som bortset fra en ekstraordinær forhøjelse er på ca. 170 mio. kr.] anvendes til kommuner, som indgår en flerårig udviklingsaftale med Indenrigs- og Sundhedsministeriet. I en sådan aftale indgår et flerårigt tilsagn om tilskud (4 år).

(Beskrivelse af udviklingsaftalerne)

Herved får disse kommuner en større grad af budgetsikkerhed end ellers, og dermed mulighed for at gennemføre langsigtede udviklingstiltag med henblik på at opnå en bedre kommunaløkonomisk bæredygtighed.

Muligheden er dog alene forbeholdt nogle ganske få kommuner med betydelige økonomiske udfordringer, og kommunerne skal for at komme i betragtning opfylde fem objektive kriterier (som uddybes senere). Der er indtil nu indgået aftale med tre kommuner, som er de eneste der har opfyldt alle fem kriterier – det drejer sig om Bornholms, Lolland og Langeland Kommune.

Der er tale om kommuner, som er præget af at ligge i yderområder. De er bl.a. særligt udfordret af en kraftig befolkningstilbagegang, en mindre varieret erhvervsstruktur, relativt få indbyggere med en lang uddannelse og en relativt sårbar befolknings sammensætning i øvrigt.

(Hvordan er det gået?)

For de tre kommuner er der fra 2004 opnået et meget stort fald i ledigheden i perioden frem til 2008. Ledigheden faldt endda mere i disse kommuner end i landet som helhed og den er efterfølgende ikke er steget i samme omfang som ledigheden på landsplan. Det kan med lidt forsigtighed godt tolkes derhen, at kommunerne er blevet mere bæredygtige. Hvilket dog ikke er det samme som, at de nu kan klare sig uden tilskud.

Kommunerne har i kraft af aftalen også holdt skatten i ro og haft fokus på at nedbringe de administrative udgifter. Desuden har de gennemført egne udviklingsinitiativer - fx tilpasninger af skolestrukturen samt af den administrative struktur.

(Fremtiden og konklusion)

Men selvom der kan ses positive udviklingstegn, er der fortsat tale om kommuner med nogle ganske store udfordringer set i forhold til andre kommuner. Det gælder bl.a. også ift. det sociale område.

Aftalerne med Bornholm og Lolland Kommuner udløber med udgangen af 2010 (aftalen med Langeland Kommune først i 2011). For disse to kommuner pågår forhandlinger om en videreførelse af kommunernes udviklingsaftaler med ministeriet. Kommunerne opfylder således også fortsat de fem førnævnte kriterier.

Bornholms og Lolland Kommuner har allerede med tilskudsudmeldingen den 27. august fået et foreløbigt tilsagn om tilskud i 2011 - med forbehold for, at der kan opnås enighed om en udviklingsaftale.

I de evt. nye udviklingsaftaler forventes der som led i det årlige økonomiske tilskud fortsat bl.a. at skulle være et fokus på at nedbringe administrationsudgifterne og på, at kommunerne overholder deres budgetter.

Så opsummerende kan man sige, at de tre kommuner ikke er blevet økonomisk bæredygtige i den forstand, at de kan klare sig uden ekstra særtilskud. Det må erkendes. Men for de to kommuner, for hvilke det nu er aktuelt at drøfte en forlængelse af aftalerne med, er der forsigtige tegn på, at de er blevet mere bæredygtige. (Langeland har et år tilbage og den kommune har vi ikke evalueret på samme måde).

Svar på delspørgsmål 2:

[Om det forventes, at en justering af tilskuds- og udligningssystemet fra 2012 vil ligestille de tre kommuner med landets øvrige kommuner?]

Det er mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre - partierne bag udligningsaftalen - aftalt, at der skal foretages en samlet analyse og evaluering af primært kommunernes udgiftsbehov i udligningen. Dette arbejde gennemføres i Indenrigs- og Sundhedsministeriets Finansieringsudvalg.

Arbejdet i udvalget er således ikke færdigt endnu, og der kan derfor ikke siges noget endnu om resultaterne af dette arbejde, og hvilke forslag udvalget eventuelt måtte stille.

Der er på nuværende tidspunkt gennemført en række eksterne undersøgelser og analyser af statistiske indikatorer for kommunernes udgiftsbehov, men disse analyser og især fortolkningen og anvendelsen af dem er ikke færdig endnu.

Men ambitionen er at søge at - så vidt muligt - forbedre målingen af kommunernes udgiftsbehov og præcisionen i udligningen. Desuden er det en del af udvalgets kommissorium, at præcisere opgørelsen af beskatningsgrundlaget mht. indregningen af værdien af produktionsjord, såfremt dette kan ske uden utilsigtede byrdefordelingsmæssige virkninger.

I hvilket omfang eventuelle ændringer vil få betydning for de tre kommuner, er det naturligvis heller ikke muligt at sige noget om på nuværende tidspunkt.

Det kan blot slås fast, at tilskuds- og udligningssystemet bør indrettes således, at flest mulige kommuner kan klare sig uden særtilskud og evt. udviklingsaftaler.

Svar på delspørgsmål 3:

[Om regeringen påtænker evt. at etablere en ny periode med økonomisk understøttende udviklingsaftaler med særligt vanskeligt stillede udkantskommuner – og i givet fald hvilke?]

Som allerede nævnt skal fem objektive udvælgelseskriterier være opfyldt for at en udviklingsaftale kan indgås. Det ligger i forlængelse af den politiske aftale om en kommunal finansieringsreform fra 2006. Kriterierne er nærmere fortalt:

1. Kommuner med væsentligt højere nettoudgifter til forsørgelse pr. 17-64 årige end landsgennemsnitligt.
2. Kommuner, der har en væsentlig højere bruttoudgift til førtidspensioner pr. 17-64 årige end landsgennemsnitligt.
3. Kommuner med et antal fuldtidsledige pr. 1.000 17-64 årige, der ligger væsentligt over landsgennemsnittet.
4. Kommuner, som i flere af årene inden for den seneste 5-årige periode har oplevet et væsentligt fald i befolkningstallet fra de pågældende år til det efterfølgende.
5. Kommuner med et samlet beskatningsniveau, der ligger væsentligt over landsgennemsnittet.

På nuværende tidspunkt er der ikke andre kommuner, der opfylder alle kriterierne, end de der allerede har en sådan aftale. Det er heller ikke aktuelt tanken at udvide kredsen af kommuner ved at ændre de nævnte kriterier.

Svar på delspørgsmål 4:

[Om regeringen har konkrete planer om at placere statslige arbejdspladser i disse kommuner?]

Udviklingsaftalerne omhandler primært kommunernes økonomi og dermed rammerne for kommunernes service til borgerne og egen udviklingsindsats.

Der har i debatten om de danske yderområder været stor opmærksomhed omkring de statslige arbejdspladser lokaliserings. Også fra de kommuner, der har indgået udviklingsaftaler.

Regeringen har den målsætning vedrørende statslige arbejdspladser, at

- nye statslige institutioner som udgangspunkt placeres uden for hovedstaden
- der skal tages regionale hensyn ved effektiviseringer af eksisterende arbejdspladser.

I implementeringsplanen for Forsvarsforlig 2010-2014 er der således også taget sådanne regionale hensyn. Hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at forswarets bemanning på Bornholm opretholdes på det nuværende niveau.

I forhold til Lolland kan jeg desuden fremhæve, at regeringen har placeret et det kommende statsfængsel på Falster, hvilket også vil indebære beskæftigelsesmuligheder for borgerne på Lolland.

Ved placeringen af statslige institutioner er det imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at statslige arbejdspladser ikke automatisk skaber øget aktivitet i andre brancher eller flere arbejdspladser udover de statslige arbejdspladser i sig selv. Dette sker alene, når de statslige arbejdspladser sammen med eksisterende arbejdspladser i området formår at skabe synergieffekter i det pågældende område.

Det er således også værd at nævne andre tiltag. Ikke mindst er det nærliggende at pege på den kommende faste forbindelse over Femern Bælt. Analyser har vist, at hvis Lolland-Falster og Kreis Ostholstein på den tyske side er i stand til at udnytte de muligheder, som forbindelsen forventes at give, kan den medvirke til vækst og udvikling inden for en lang række områder i de to regioner.

Fra statslig side bidrager man hertil gennem deltagelse i Femern-Bælt-Programmet under EU-strukturfondsmålet om europæisk territorialt samarbejde. Programmet har til formål at markedsføre det turistmæssige potentiale i regionen og styrke regionens attraktivitet som rejsemål og derigennem understøtte den erhvervs- og beskæftigelsesmæssige udvikling. Men Lolland (og Guldborgsund) Kommunes indsats er også vigtig. Det er netop et eksempel på, at kommunens egen indsats spiller en rolle for den økonomiske udvikling.

Svar på delspørgsmål 5:

[Om hvilke konkrete planer regeringen har om at udvikle uddannelsesmulighederne i disse kommuner?]

Der spørges i forlængelse heraf også om indsatsen for at skabe uddannelsesmuligheder i de kommuner, som har udviklingsaftaler med regeringen.

Der kan nævnes følgende af relevans for de tre kommuner på dette område som led i den løbende indsats regeringen har for at skabe faglige og bæredygtige uddannelses tilbud i hele landet.

(Institutionsstrukturen på Bornholm)

På Bornholm har regeringen i samarbejde med regionskommunen de senere år arbejdet på at etablere en ny bæredygtig institutionsstruktur, således at

ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser på øen i højere grad samles geografisk og institutionelt. Bornholms Erhvervsskole, VUC Bornholm og Bornholms Gymnasium har på denne baggrund ansøgt om at fusionere, og der arbejdes på at etablere en uddannelsescampus med deltagelse af en bred vifte af uddannelser. Formålet med arbejdet er, at Bornholm fremover skal have et attraktivt, samarbejdende og bæredygtigt uddannelsesmiljø med en bred vifte af uddannelsesstilbud, hvor uddannelsesopgaven i højere grad end i dag kan løftes i fællesskab mellem de involverede aktører.

(Erhvervsrettet voksenuddannelse - generelt for bl.a. de tre kommuner)

Udvikling af mulighederne for arbejdsmarkedsuddannelse (AMU) og forberedende voksenundervisning (FVU) på Bornholm, Lolland og Langeland indgår i regeringens tiltag for at sikre uddannelsesdækningen i alle egne af landet – nationalt, regionalt og lokalt. Disse tiltag omfatter forpligtelse til regional uddannelsesdækning samt muligheder for fleksibilitet i organiseringen af udbud og tilrettelæggelse af uddannelsesstilbuddene.

Regeringens politik vedrørende udbud af voksen- og efteruddannelse medfører løbende nye tiltag, der skal sikre, at der fortsat vil være stærke faglige, tilgængelige og bæredygtige uddannelsesstilbud i hele landet. Faglig bæredygtighed og uddannelsesstilbud i alle dele af landet er ligeværdige hensyn i regeringens institutionspolitik.

Det seneste strategiske tiltag omfatter etablering af VEU-centre (Voksen- og Efteruddannelsescentre). Der er blevet udpeget 13 VEU-centre fordelt i hele landet. Formålet med VEU-centrene er at skabe større kvalitet og effekt af den erhvervsrettede og almene voksen- og efteruddannelsesindsats. VEU-centrene har desuden et særligt fokus på uddannelsesdækningen i yderområderne.

Bertel Haarder

/ Dorte Lemmich Madsen